

О. А. Бачинська
(Одеса)

З ІСТОРІЇ ДУНАЙСЬКОГО КОЗАЦТВА (1828—1869 РР.)

Як відомо, Дунайське козацьке військо створено у 1828 р. в Південній Бессарабії. До його складу увійшли задунайські запорожці (які перейшли у Бессарабію до 1828 року), усть-дунайські буджацькі козаки, волонтери з сербів, болгар, греків, молдаван, волохів (які брали участь в російсько-турецьких війнах кінця XVIII — початку XIX ст.), відставні солдати, що оселились в краї та коронні цигани. Таким чином, переважна більшість козаків вже мала військову підготовку та бойовий досвід.

В середині 50-х рр. XIX ст. у війську було дев'ять станиць, розташованих в Акерманському повіті: Акмангіт, Старокозаче, Волонтирівка, Фараонівка, Каїри (зараз — Татарбунарський, Білгород-Дністровський, Саратський райони Одеської області та Суворівський район Республіки Молдова). В них мешкало близько 12000 осіб.

В 1828—1829 рр. у війську було сформовано два полки: кінний № 1 та № 2, що був перетворений у кінний в 1836 р. Кожен з них складався з шести сотен. Згідно з «Положенням про Дунайське козацьке військо» 1844 р. на діючу службу мали притягатися одночасно не більш третини служилих козаків, однак в строю весь час знаходилося біля половини. Служба тривала 30 років: 25 років — польова, 5 років — внутрішня, але козаки виконували її значно довше встановленого часу¹.

Дунайське військо входило до системи іррегулярних частин Російської імперії. В адміністративному та військовому відношенні воно підпорядковувалося новоросійському та бессарабському генерал-губернатору. Місцеве управління здійснювалося військовим правлінням на чолі з наказним отаманом, якого призначав уряд.

Дунайське військо мало нести прикордонну службу на Дунаї, Пруті та чорноморському узбережжі до Дніпра, внутрішню службу в Бессарабській та Херсонській губерніях, утримувати гарнізони в Ізмаїлі та Акермані. Притягувалися вони для виконання й інших завдань. Так, 1829 дунайські козаки входили до складу протичумних та протихолерних карантинів в Бессарабії, в 1831, 1838—1839 рр. — в Одесі; в 1830 р. супроводжували болгарських переселенців у Росію при переході їх із-за Дунаю та Прута; 1831 р. виконували охоронну службу в Балтському повіті Подільської губернії в зв'язку з повстанням в Польщі; в 1833 році — на Волощині в зв'язку із кризою в Туреччині².

З 1847 р. дві, а з 1853 р. ще дві сотні дунайців входили до складу Кавказського корпусу. Перебували вони в фортеці Грозній. В складі російських військ козаки брали участь у боях на лівому фланзі Кавказської лінії: біля Горячих Вод, у Старому Юрті, Великій Чечні, Ханкальському міжгір'ї, у пониззі Терека. Начальник штабу Кавказського корпусу генерал-лейтенант О. І. Барятинський відзначав, що не зважаючи на гірську місцевість, дунайські козаки воювали не гірше чеченців³. Лишались вони на Кавказі до 1856 р.

Під час Кримської війни з ініціативи наказного отамана І. Є. Гангардта у війську був сформований полк № 3, що проіснував до її закінчення. Він нараховував біля 1000 козаків, полки № 1 і № 2 — понад 2800 чоловік. Дунайські козаки несли аванпостну службу на Дунаї і по чорноморському узбережжю до Дніпра. Вони входили до складу гарнізонів Ізмаїла і Тульчі, здійснювали наскоки на турецькі позиції на Дунаї в районі островів дельти та на Бабадаг. Відзначилася в боях кінно-ракетна батарея дунайців, що діяла в складі загону генерала О. І. Ушакова за Дунаєм. Козаки полка № 2 захищали Одесу 10—11 квітня 1854 р. від нападу англо-французької ескадри, брали в полон екіпаж англійського фрегата «Тигр»⁴.

За мужність та героїзм, виявлені в боях, дунайські полки № 1 і № 2 були в 1855 р. нагороджені штандартами «За хоробрість» та прирівняні в правах з відторгненням від Росії за Паризьким миром дунайською частиною Бессарабії, (військо було переіменовано в Новоросійське). З цього часу воно несло кордонну службу на лінії Болград-Татарбунари і далі по чорноморському узбережжю.

У 1868—1869 рр. у зв'язку з загальною військовою реформою Новоросійське козацьке військо було ліквідовано.

¹ Положение о Дунайском казачьем войске. 13 декабря 1844 г. // Пролное собрание законов Российской империи. — Собр. 2, т. 19, № 18526. — СПб., 1845. —

² Защук А. Военное обозрение Бессарабской области. — СПб., 1863. — С. 163.

³ Акты, собранные Кавказской археографической комиссией. В 12 т. — Т. 10. — Тифлис, 1893. — С. 541—543.

⁴ Державний архів Одеської області. — Ф. 3, оп. 1, спр. 55, арк. 27, 36—38.